

DOI 10.31865/2414-9292.23.2025.334900

УДК 378.147:004.8:81'25

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Сергій Полтавський

аспірант 1року навчання

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

м. Полтава, Україна

ORCID ID 0009-0005-0087-1804

spoltavskyy@gmail.com

Анотація. У статті представлено теоретичний аналіз проблеми формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх перекладачів у контексті стрімкого розвитку цифрових технологій, зокрема засобів штучного інтелекту (ШІ). Показано, що професійна діяльність перекладача все більше інтегрується з автоматизованими системами перекладу, що зумовлює необхідність перегляду змісту та методів фахової підготовки. Визначено сутність інформаційно-комунікаційної компетентності як інтегративної якості, що поєднує інформаційну, комунікативну, технологічну, когнітивну та етичну компоненти. Наголошено на важливості формування в майбутніх перекладачів не лише технічних навичок користування ШІ-інструментами, але й здатності до критичного оцінювання їх результатів, усвідомлення їх можливостей та обмежень, а також дотримання норм академічної доброчесності під час роботи з автоматизованими системами.

Обґрунтовано актуальність системної інтеграції ШІ-інструментів у зміст професійної підготовки перекладачів. Виокремлено три ключові педагогічні умови ефективного формування інформаційно-комунікаційної компетентності: 1) інтеграція технологій штучного інтелекту у зміст підготовки; 2) формування критичного мислення у роботі з результатами ШІ; 3) створення активного практико-орієнтованого навчального середовища.

Розкрито потенціал технологій штучного інтелекту в підготовці перекладачів, зокрема щодо автоматизації перекладацьких процесів, створення термінологічних баз, адаптивного навчання та розвитку рефлексивних умінь. Водночас окреслено ризики надмірної залежності від ШІ, ймовірність змістових викривлень у перекладах, складності адаптації культурно специфічних елементів тексту тощо.

Представлені положення можуть бути використані для вдосконалення освітніх програм та розробки методичних підходів до професійної підготовки перекладачів у сучасних закладах вищої освіти.

Ключові слова: професійна підготовка перекладачів; інформаційно-комунікаційна компетентність; технології штучного інтелекту; педагогічні умови; критичне мислення; цифровізація освіти.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У сучасних умовах глобалізації та розвитку інформаційного суспільства особливої актуальності набуває проблема формування нової генерації висококваліфікованих фахівців у

галузі перекладу, які володіють не лише глибокими знаннями у сфері мовної підготовки, але й здатні ефективно діяти у цифровому середовищі. Змінюється сама природа професійної діяльності перекладача: зростає обсяг інформації, ускладнюються комунікативні ситуації, активізується використання новітніх цифрових технологій, зокрема систем штучного інтелекту (ШІ), машинного перекладу, автоматизованого постредагування, аналітичних систем обробки текстів (Григоренко, 2023; Charles-Kenechi, 2024).

Водночас ефективна підготовка майбутніх перекладачів до професійної діяльності в умовах цифрової трансформації суспільства передбачає формування у них комплексу компетентностей, серед яких провідною виступає інформаційно-комунікаційна компетентність. Саме вона дозволяє забезпечити високий рівень володіння сучасними цифровими інструментами, орієнтуватися в інформаційних потоках, аналізувати та критично оцінювати інформацію, ефективно взаємодіяти в міжкультурному середовищі (Карабан, 2021; Свідер, 2021; Allen, 2021).

Актуальність дослідження зумовлена динамічними змінами у сфері професійної підготовки перекладачів в умовах цифровізації освітнього простору та глобалізації комунікативних процесів. Інтеграція технологій штучного інтелекту в перекладацьку діяльність змінює вимоги до професійних компетентностей фахівців, потребуючи не лише володіння мовними та культурними знаннями, а й високого рівня інформаційно-комунікаційної компетентності. Сучасний перекладач має бути здатним не лише користуватися інструментами автоматизованого перекладу, а й критично оцінювати результати їхньої роботи, редагувати, адаптувати текст під конкретний контекст, забезпечуючи якість і точність міжкультурної комунікації. Саме тому важливо обґрунтувати педагогічні умови, які сприятимуть формуванню цих умінь у майбутніх перекладачів.

Наукова новизна дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та концептуалізації педагогічних умов формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх перекладачів з урахуванням можливостей та викликів, які створюють сучасні технології штучного інтелекту. У роботі здійснено спробу систематизувати наявні підходи до трактування сутності інформаційно-комунікаційної компетентності у професійній підготовці перекладачів і запропоновано педагогічні умови її ефективного формування в умовах цифровізації освіти. Дослідження враховує специфіку сучасної української освітньої системи та міжнародний досвід використання технологій ШІ у перекладацькій освіті.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що визначені педагогічні умови можуть бути використані при розробленні освітніх програм з підготовки перекладачів, створенні навчальних курсів, методичних рекомендацій, впровадженні новітніх цифрових платформ та інструментів на основі технологій ШІ у процес фахової підготовки. Запропоновані теоретичні положення можуть стати основою для вдосконалення методики формування інформаційно-комунікаційної компетентності студентів, орієнтованої на вимоги сучасного ринку перекладацьких послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх перекладачів засобами технологій штучного інтелекту активно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. У сучасних українських публікаціях висвітлюються різні аспекти використання штучного інтелекту в освітньому процесі, підготовці фахівців і викладачів. Зокрема, у дослідженні Ліу (Liu, 2022) аналізуються потенційні переваги та виклики інтеграції ШІ в освітній процес, зокрема в аспекті академічної доброчесності та педагогічної доцільності його використання. У роботах українських та зарубіжних дослідників (Кириленко та ін., 2022; Козубовська, 2020; Литвин, 2020; Яненко, 2005; Wang, 2023) розглядається застосування інструментів ШІ в науковій діяльності викладачів вищої школи, а також необхідність оновлення програм підвищення кваліфікації педагогів для ефективного опанування нових цифрових інструментів. С. Доєрті (Doherty, 2016) досліджує перші кроки інтеграції програм зі ШІ в середній освіті, що також закладає підґрунтя для подальших досліджень у контексті фахової підготовки перекладачів.

Значну увагу цій проблематиці приділяють і зарубіжні дослідники. Зокрема, Дж. Гатчінс (Hutchins, 2019) у своєму систематичному огляді досліджень виділяє низку переваг застосування ШІ у процесі підготовки перекладачів: підвищення ефективності навчання, покращення мовленнєвих умінь, розвиток критичного мислення, зростання мотивації та інклюзивності освітнього процесу. Водночас автор наголошує на ризиках і обмеженнях, зокрема зростання залежності студентів від ШІ, питаннях точності перекладів, цифровій нерівності, етичних викликах. Дж. Аллен (Allen, 2021) та Б. Ліу (Liu, 2022) аналізують практичні результати використання платформи на основі ChatGPT у підготовці перекладачів, відзначаючи позитивний вплив персоналізованого зворотного зв'язку на якість навчання, водночас звертаючи увагу на певні когнітивні труднощі, що можуть виникати у студентів під час роботи з такими системами.

Аналіз наукових джерел свідчить про наявність чіткої тенденції до активного впровадження технологій штучного інтелекту в систему підготовки перекладачів, проте також підкреслює важливість педагогічного супроводу цього процесу, розробки спеціальних методик і умов формування інформаційно-комунікаційної компетентності, що забезпечить комплексну підготовку перекладачів до роботи у трансформованому цифровому професійному середовищі.

Попри зростання інтересу науковців до проблеми розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності в процесі професійної підготовки фахівців різних галузей, проблема її формування у майбутніх перекладачів в умовах активного впровадження штучного інтелекту залишається недостатньо дослідженою. Особливої уваги потребує розробка системи педагогічних умов, які б забезпечували ефективне інтегрування технологій ШІ у процес навчання, сприяли розвитку необхідних знань, умінь, навичок та якостей, актуальних для перекладацької діяльності XXI століття.

Формулювання мети статті. Метою статті є здійснення теоретичного аналізу проблеми формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх перекладачів засобами технологій штучного інтелекту та визначення основних педагогічних умов, які сприяють ефективній реалізації цього процесу у системі вищої освіти.

Результати дослідження. Аналіз сучасних наукових джерел дозволяє визначити інформаційно-комунікаційну компетентність майбутніх перекладачів як інтегративне професійне утворення, що охоплює сукупність знань, умінь, навичок та особистісних якостей, необхідних для ефективної роботи в інформаційно насиченому міжкультурному середовищі. Структурно до її складу доцільно включати: інформаційний, комунікативний, технологічний, когнітивний і міжкультурний компоненти.

Інформаційний компонент охоплює сукупність знань, умінь і навичок, пов'язаних з ефективним пошуком, підбором, аналізом, обробкою та критичною оцінкою інформації з різних джерел. Для перекладача це означає:

- уміння працювати з лексикографічними, термінологічними, енциклопедичними, глосарними ресурсами;
- здатність оперативно знаходити релевантні джерела інформації для перекладацької діяльності;
- навички верифікації отриманої інформації, оцінювання її достовірності, актуальності та точності;
- володіння технологіями роботи з великими масивами даних (Big Data),

сучасними інформаційними системами, платформами з підтримкою штучного інтелекту.

Комунікативний компонент відображає здатність ефективно здійснювати міжмовну та міжкультурну комунікацію в професійній діяльності, у тому числі з використанням сучасних цифрових засобів. Він включає:

- володіння мовними нормами та стилістичними ресурсами рідної та іноземної мов;
- уміння адаптувати переклад під конкретні комунікативні завдання, адресата та культурний контекст;
- розвиток міжкультурної чутливості та толерантності;
- уміння використовувати цифрові комунікаційні платформи (відеоконференції, дистанційні переговори, онлайн-корпорації тощо) для забезпечення ефективної професійної взаємодії.

Технологічний компонент відображає рівень володіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, що забезпечують професійну діяльність перекладача. Основні елементи цього компонента включають:

- володіння інструментами автоматизованого перекладу (CAT-tools), системами машинного перекладу (Google Translate, DeepL, GPT-based translators);
- навички постредагування машинних перекладів з урахуванням контекстуальних, стилістичних і прагматичних особливостей тексту;
- уміння працювати з системами корпусного аналізу, термінологічними базами даних, програмами лінгвістичної аналітики;
- обізнаність із можливостями та обмеженнями технологій штучного інтелекту в перекладацькій практиці.

Когнітивний компонент передбачає розвиток інтелектуальних умінь і стратегій, необхідних для прийняття оптимальних перекладацьких рішень у складних професійних ситуаціях. Він включає:

- сформованість аналітичного та критичного мислення;
- здатність до самостійного навчання, самоорганізації і самокорекції;
- уміння проводити багатосторонній аналіз текстів (семантичний, прагматичний, стилістичний, культурологічний);
- готовність до творчого підходу у вирішенні нетипових перекладацьких завдань.

У сучасних умовах зростає значення етичного компонента, який включає:

- дотримання норм академічної доброчесності при роботі з автоматизованими перекладами;

- відповідальність за якість і достовірність перекладу;
- обізнаність у питаннях авторських прав під час використання матеріалів, створених за допомоги ШІ;
- розуміння потенційних загроз некритичного перенесення результатів генеративних систем у фінальні професійні продукти.

Особливістю формування цієї компетентності у перекладацькій підготовці є її безпосередній зв'язок із професійною діяльністю, де технології штучного інтелекту виступають не лише допоміжними інструментами, а й активними учасниками перекладацьких процесів. Відповідно, підготовка фахівця повинна враховувати специфіку взаємодії людини і штучного інтелекту у професійній комунікації.

Технології штучного інтелекту трансформують зміст і методи професійної підготовки перекладачів. До основних напрямів їх застосування належать автоматизоване створення перекладів, постредагування машинних перекладів, створення термінологічних баз, застосування адаптивного навчання з індивідуальними траєкторіями розвитку, автоматичний аналіз помилок, генерація рекомендацій для поліпшення перекладацьких рішень.

Однак активне впровадження ШІ супроводжується низкою ризиків, зокрема: зростанням залежності студентів від технологій, обмеженістю контекстуального аналізу з боку машинних систем, нерівномірним доступом до сучасних інструментів, можливими порушеннями етики та академічної доброчесності.

Результати теоретичного аналізу дозволили виділити три інтегровані педагогічні умови, які є визначальними для формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх перекладачів у контексті використання технологій штучного інтелекту:

1) Інтеграція технологій штучного інтелекту у зміст професійної підготовки перекладачів

У сучасних умовах розвитку перекладацької діяльності інтеграція технологій штучного інтелекту (ШІ) у зміст навчальних дисциплін набуває принципового значення. Йдеться не про допоміжне використання окремих цифрових інструментів, а про системну інтеграцію ШІ як невід'ємної складової професійної підготовки майбутніх перекладачів. Це передбачає формування в студентів не лише технічних умінь роботи з конкретними програмами, а й розуміння принципів функціонування ШІ-систем, їх можливостей, обмежень, специфіки взаємодії людської та машинної перекладацької діяльності.

Основними аспектами реалізації цієї педагогічної умови є такі:

1. Оновлення змісту навчальних програм

- включення до програм перекладацьких дисциплін окремих модулів, присвячених роботі із ШІ-інструментами (CAT-системи, машинний переклад, системи постредагування, корпусні технології);
- вивчення принципів роботи нейронних мереж, машинного навчання, обробки природних мов (NLP), що лежать в основі сучасних перекладацьких ШІ-систем;
- ознайомлення з прикладами успішного використання ШІ у професійній перекладацькій практиці, аналіз кейсів.

2. Формування практичних умінь роботи з технологіями ШІ

- практична робота з основними перекладацькими ШІ-сервісами: Google Translate, DeepL, ChatGPT та їх інтеграція з CAT-tools, як-от SDL Trados, MemoQ, Smartcat тощо;
- навчання постредагуванню: студенти мають вміти виявляти та виправляти семантичні, стилістичні, прагматичні й культурологічні помилки у результатах машинного перекладу;
- розроблення студентських проектів, пов'язаних зі створенням і наповненням термінологічних баз даних із використанням аналітичних функцій ШІ.

3. Формування цифрової етики та академічної відповідальності

- розгляд етичних аспектів використання ШІ у професійній діяльності: збереження авторських прав, академічна доброчесність, ризики плагіату, відповідальність за достовірність контенту;
- навчання коректному посиланню на ШІ-генеровані результати, якщо вони залучаються у професійних чи наукових роботах.

Серед очікуваних результатів реалізації цієї педагогічної умови ми виокремлюємо наступні:

- сформована здатність майбутніх перекладачів ефективно і усвідомлено застосовувати сучасні ШІ-інструменти у своїй діяльності;
- розвинене розуміння можливостей та обмежень різних ШІ-систем;
- виховання відповідального ставлення до якості, достовірності та етичності перекладацьких рішень у взаємодії з ШІ.

Ця педагогічна умова спирається на сучасні дослідження, що підтверджують необхідність формування нової системи компетентностей перекладача, здатного працювати в умовах технологічно трансформованого ринку перекладацьких послуг.

Отже, перша педагогічна умова передбачає систематичне включення ШІ-

інструментів у навчальні курси, що забезпечує їх постійне практичне використання в процесі засвоєння професійних знань і вмінь. Студенти повинні набувати навичок роботи з системами автоматизованого перекладу, постредагування, аналізу якості перекладів, роботи з термінологічними базами та корпусами текстів, створеними за допомогою ШІ. Особливе значення набуває ознайомлення студентів з етичними нормами роботи з автоматизованими текстами та дотриманням принципів академічної доброчесності.

2) Формування критичного мислення у роботі з результатами ШІ-технологій

Критичне мислення є ключовою складовою професійної компетентності перекладача в умовах широкого застосування штучного інтелекту у перекладацькій діяльності. З огляду на обмеження та специфіку роботи сучасних ШІ-систем, перекладач повинен уміти не лише застосовувати ці технології, а й аналізувати їх результати, виявляти потенційні помилки, приймати відповідальні рішення щодо доцільності використання машинних перекладів у конкретних професійних ситуаціях. Без розвинутого критичного мислення є високий ризик формування некритичної довіри до результатів автоматизованих систем, що може призводити до суттєвих змістовних та прагматичних викривлень перекладених текстів.

Основні аспекти реалізації полягають у наступному:

1. Розвиток умінь оцінювання якості перекладів, створених ШІ

- навчання студентів систематичній перевірці адекватності, точності та стилістичної відповідності машинних перекладів;
- формування здатності розпізнавати типові помилки ШІ: буквальні переклади ідіом, калькування культурних реалій, стилістичні невідповідності, зміщення прагматичного ефекту.

2. Формування навичок порівняльного аналізу

- організація навчальних завдань, де студенти порівнюють результати перекладу одного й того самого тексту, виконаного людиною та ШІ;
- визначення сильних і слабких сторін кожного з варіантів, обґрунтування необхідних корекцій у роботі ШІ-систем.

3. Розвиток рефлексивних умінь

- стимулювання самоаналізу перекладацьких рішень студентів у роботі з ШІ.
- використання рефлексивних щоденників, портфоліо перекладів, у яких фіксуються виявлені типові помилки, шляхи їх виправлення, аналіз змін у власній професійній поведінці.

4. Вивчення обмежень і потенційних ризиків застосування ІІІ

- ознайомлення студентів з поняттям «галюцинацій» штучного інтелекту – генерації неіснуючих фактів або некоректних тверджень;
 - розгляд етичних наслідків сліпого покладання на автоматизовані перекладацькі системи, зокрема в роботі з юридичними, медичними, фінансовими та іншими спеціалізованими текстами.
- Очікувані результати реалізації цієї педагогічної умови:
- сформованість стійкого критичного ставлення до результатів роботи ІІІ;
 - здатність до глибокого аналізу та корекції помилок автоматизованих перекладів;
 - розвинене рефлексивне мислення і відповідальність за прийняті професійні рішення.

Необхідність розвитку критичного мислення у перекладацькій діяльності в контексті впровадження ІІІ підтверджується сучасними дослідженнями, які демонструють як високий потенціал технологій, так і наявні ризики їх застосування без належної фахової рефлексії.

Отже, критичне мислення виступає запорукою ефективного й безпечного використання ІІІ. Студенти мусять усвідомлювати обмеження машинних систем у розумінні семантичних, культурних і прагматичних нюансів перекладу. Необхідно формувати вміння аналізувати якість машинних перекладів, розпізнавати типові помилки, коригувати неточності, адаптувати результати до контексту й цільової аудиторії. Особлива увага має приділятися порівняльному аналізу перекладів, створених людиною і ІІІ, як ефективному методу розвитку професійної рефлексії.

3) Створення активного практико-орієнтованого навчального середовища

Практико-орієнтоване навчальне середовище є ключовою передумовою ефективного формування інформаційно-комунікаційної компетентності перекладачів, особливо в умовах цифрової трансформації фахової діяльності. В основі цієї умови лежить принцип наближення освітнього процесу до реальних умов професійної діяльності, де студенти не лише опановують теоретичні знання, а й активно застосовують їх у моделюванні реальних перекладацьких ситуацій із залученням сучасних ІІІ-технологій.

Основні аспекти реалізації:

1. Використання професійно наближених кейсів і симуляцій

- створення навчальних кейсів, які відображають типові й нестандартні

завдання з перекладу, що виникають у сучасній практиці (юридичний, медичний, технічний переклад, переклад маркетингових текстів, локалізація тощо);

- залучення реальних або умовно-реальних текстових матеріалів для перекладу з подальшим застосуванням ШІ-систем для генерації чернеткових варіантів перекладу;

- симуляція повного циклу перекладацької роботи: від одержання замовлення до здачі готового тексту замовнику.

2. Групова проєктна діяльність

- організація роботи студентів у малих групах, які спільно працюють над комплексними перекладацькими проєктами з використанням різних ШІ-інструментів;

- колективний аналіз як сильних сторін, так і помилок машинних перекладів;

- розвиток умінь професійної комунікації, аргументації своїх перекладацьких рішень, дискусії та прийняття узгоджених рішень в умовах командної роботи.

3. Залучення адаптивних освітніх платформ

- використання платформ адаптивного навчання на базі ШІ, які можуть автоматично підбирати навчальні матеріали відповідно до індивідуального рівня знань і навичок студента;

- стимулювання самостійної роботи студентів із персоналізованими освітніми траєкторіями.

4. Рефлексивно-аналітичний супровід навчальної діяльності

- організація регулярних обговорень результатів перекладу, розбору помилок і успішних рішень;

- формування у студентів здатності до саморефлексії власної професійної діяльності: що вдалося, де виникли труднощі, що потребує вдосконалення;

- використання методів портфоліо, ведення перекладацьких щоденників, проведення само- та взаємооцінювання.

5. Залучення реальних фахівців-практиків

- проведення майстер-класів, вебінарів, гостьових лекцій від професійних перекладачів, які мають досвід роботи із сучасними ШІ-інструментами;

- залучення професійних перекладацьких агенцій до співпраці з навчальними закладами.

Очікувані результати реалізації цієї педагогічної умови:

- сформованість практичних умінь адаптивної роботи з ШІ у реальних професійних завданнях;
- розвинені навички професійної комунікації, кооперації, аргументації та прийняття рішень;
- сформована здатність до рефлексії та постійного вдосконалення професійної діяльності.

Необхідність практико-орієнтованого навчання у підготовці перекладачів у цифрову епоху підтверджується сучасними міжнародними дослідженнями, які демонструють ефективність моделювання реальних професійних ситуацій для формування стійких професійних компетентностей.

Отже, практична діяльність є ключовим чинником формування ІК-компетентності. Навчальне середовище має включати: реальні або наближені до реальних перекладацькі кейси із застосуванням ШІ; групові проєкти з постредагування автоматизованих перекладів; симуляції перекладацьких агенцій, де студенти виконують повний цикл перекладацького процесу із залученням ШІ-інструментів; рефлексивний аналіз прийнятих рішень і обґрунтування вибору перекладацьких стратегій.

Таке навчальне середовище дозволяє поєднувати засвоєння знань, розвиток навичок, рефлексію та формування відповідального ставлення до використання новітніх технологій.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Проведений теоретичний аналіз дозволив обґрунтувати сутність і структуру інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх перекладачів як інтегрованої професійної якості, що поєднує інформаційну, комунікативну, технологічну, когнітивну та етичну складові. У сучасних умовах розвитку цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту, формування зазначеної компетентності набуває принципово нового змісту, адже перекладацька діяльність дедалі активніше взаємодіє з автоматизованими системами, що частково беруть на себе функції перекодування текстів.

Результати аналізу наукових джерел засвідчили як високий потенціал використання технологій ШІ у підготовці перекладачів, так і наявні ризики їх застосування без належної педагогічної підтримки. Визначено, що ефективне формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх перекладачів можливе за умови цілеспрямованої реалізації комплексу педагогічних умов, зокрема: системної інтеграції технологій штучного інтелекту у зміст навчальних дисциплін перекладацької підготовки; цілеспрямованого формування критичного мислення студентів у процесі роботи з результатами

ШІ-технологій; створення активного практико-орієнтованого навчального середовища, максимально наближеного до реальної професійної діяльності.

Таким чином, формування інформаційно-комунікаційної компетентності перекладачів у контексті впровадження ШІ потребує нових дидактичних підходів, які забезпечують не лише опанування сучасних технологій, а й розвиток глибокої рефлексії, відповідального ставлення до професійної діяльності та здатності ухвалювати обґрунтовані перекладацькі рішення у складних професійних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Григоренко, Г. (2023). Використання та аналітика штучного інтелекту у перекладацькій діяльності. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 67(1), 219–224.
2. Карабан, В. І. (2021). *Теорія і практика перекладу*. Київ: Логос.
3. Кириленко, В., Кириленко, Н., Крижановський, А., & Медведєв, Р. (2023). *Використання інформаційно-комунікаційних технологій у перекладацькій діяльності: навчально-методичний посібник*. Вінниця: Друкарня «Твори».
4. Козубовська, Г. О. (2020). *Автоматизація процесу перекладу: сучасні підходи та перспективи*. Харків: Основа.
5. Литвин, І. М. (2020). Актуальні питання аудіовізуального перекладу: проблема типології. *Вісник гуманітарного наукового товариства*, 20, 228–232.
6. Свідер, І. А. (2021). *Інформаційні технології у філології та перекладі: навчально-методичний посібник для філологічних спеціальностей*. Кам'янець-Подільський: Друкарня «Рута».
7. Яненко, Л. П. (2005). Комп'ютерні технології формування іншомовної комунікативної компетенції. У *Міжнародний форум «Мовна освіта: шлях до євроінтеграції»: Тези доповідей* (с. 259–261). Київ: Ленвіт.
8. Allen, J. (2021). *The impact of AI on professional translation*. New York: Routledge.
9. Charles-Kenechi, S. (2024). Artificial intelligence in translation studies: Benefits and challenges. *Cascades, Journal of the Department of French & International Studies*, 2(1), 5–15. Retrieved from <https://cascadesjournal.com/index.php/cascades/article/view/31>
10. Doherty, S. (2016). The impact of translation technologies on the process and product of translation. *International Journal of Communication*, 10, 23.
11. Hutchins, J. (2019). *Machine translation: Past, present, future*. Chichester: Ellis Horwood.
12. Liu, B. (2022). *Artificial intelligence and machine learning capabilities and application programming interfaces at Amazon, Google, and Microsoft* (Doctoral dissertation, Massachusetts Institute of Technology).
13. Wang, L. (2023). The impacts and challenges of artificial intelligence translation tool on translation professionals. *SHS Web of Conferences*, 163, Article 02021. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202316302021>

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE IN FUTURE INTERPRETERS USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES: A THEORETICAL ANALYSIS

Serhii Poltavskyi
1st year PhD student,
Luhansk Taras Shevchenko National Pedagogical University,
Poltava, Ukraine
ORCID ID 0009-0005-0087-1804
spoltavskyy@gmail.com

Abstract. The article presents a theoretical analysis of the problem of development of the information and communication competence of future translators in the context of the rapid development of digital technologies, in particular artificial intelligence (AI) tools. It shows that the professional activity of a translator is being increasingly integrated with automated translation systems, which necessitates a revision of the substance and methods of professional training. The essence of information and communication competence as an integrative quality that combines information, communication, technological, cognitive and ethical components is defined. The importance of development in future translators of not only technical skills in using AI tools, but also the ability to critically evaluate their results, awareness of their capabilities and limitations, as well as compliance with the norms of academic integrity when working with automated systems is emphasized.

The relevance of systematic integration of AI tools into the content of professional training of translators is substantiated. Three key pedagogical conditions for the effective formation of information and communication competence are identified: 1) integration of artificial intelligence technologies into the content of training; 2) formation of critical thinking in working with AI results; 3) creation of an active practice-oriented learning environment.

The article reveals the potential of artificial intelligence technologies in the training of interpreters, in particular, in terms of automation of translation processes, creation of terminology bases, adaptive learning, and development of reflective skills. At the same time, the author outlines the risks of overdependence on AI, the likelihood of semantic distortions in translations, the difficulty of adapting culturally specific elements of the text, etc.

The presented provisions can be used to improve educational programs and develop guidelines for the professional training of translators in modern higher education institutions.

Keywords: professional training of translators and interpreters; information and communication competence; artificial intelligence technologies; pedagogical conditions; critical thinking; digitalization of education.

REFERENCES

1. Hryhorenko, H. (2023). Vykorystannia ta analityka shtuchnoho intelektu u perekladatskii diialnosti [Using and Analyzing Artificial Intelligence in Translation]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 67(1), 219–224. [in Ukrainian]
2. Karaban, V. I. (2021). *Teoriia i praktyka perekladu [Translation Theory and Practice]*. Kyiv: Lohos. [in Ukrainian]
3. Kyrylenko, V., Kyrylenko, N., Kryzhanovskyi, A., & Medvediev, R. (2023). *Vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u perekladatskii diialnosti: navchalno-metodychnyi posibnyk [The Use of Information and Communication Technologies in Translation Activities: A Study Guide]*. Vinnytsia: Drukarnia “Tvory”. [in Ukrainian]
4. Kozubovska, H. O. (2020). *Avtomatyzatsiia protsesu perekladu: suchasni pidkhody ta perspektyvy [Automation of the Translation Process: Modern Approaches and Prospects]*. Kharkiv: Osnova. [in Ukrainian]
5. Lytvyn, I. M. (2020). Aktualni pytannia audiovizualnoho perekladu: problema typolohii [Topical Issues of Audiovisual Translation: the Problem of Typology]. *Visnyk humanitarnoho*

naukovoho tovarystva, 20, 228–232. [in Ukrainian]

6. Svider, I. A. (2021). *Informatsiini tekhnolohii u filolohii ta perekladi: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia filolohichnykh spetsialnostei [Information Technologies in Philology and Translation: A Study Guide for Philology Majors]*. Kamianets-Podilskyi: Drukarnia “Ruta”. [in Ukrainian]

7. Ianenko, L. P. (2005). *Komp’iuterni tekhnolohii formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentsii [Computer Technologies for the Formation of Foreign Language Communicative Competence]*. In *Mizhnarodnyi forum “Movna osvita: shliakh do yevrointehratsii”*: *Tezy dopovidei* (pp. 259–261). Kyiv: Lenvit. [in Ukrainian]

8. Allen, J. (2021). *The impact of AI on professional translation*. New York: Routledge.

9. Charles-Kenechi, S. (2024). Artificial intelligence in translation studies: Benefits and challenges. *Cascades, Journal of the Department of French & International Studies*, 2(1), 5–15. Retrieved from <https://cascadesjournal.com/index.php/cascades/article/view/31>

10. Doherty, S. (2016). The impact of translation technologies on the process and product of translation. *International Journal of Communication*, 10, 23.

11. Hutchins, J. (2019). *Machine translation: Past, present, future*. Chichester: Ellis Horwood.

12. Liu, B. (2022). *Artificial intelligence and machine learning capabilities and application programming interfaces at Amazon, Google, and Microsoft* (Doctoral dissertation, Massachusetts Institute of Technology).

13. Wang, L. (2023). The impacts and challenges of artificial intelligence translation tool on translation professionals. *SHS Web of Conferences*, 163, Article 02021. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202316302021>

Матеріали надійшли до редакції
17.02.2025 р.